UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (viides jaosto)

7 päivänä huhtikuuta 2011 *

Asiassa C-519/09,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Arbeitsgericht Wuppertal (Saksa) on esittänyt 19.11.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 14.12.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Dieter May

vastaan

AOK Rheinland/Hamburg – Die Gesundheitskasse,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-J. Kasel sekä tuomarit E. Levits (esittelevä tuomari) ja M. Safjan,

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: A. Calot Escobar,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

päätettyään ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9) 7 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Dieter May ja hänen entinen työnantajansa AOK Rheinland/Hamburg – Die Gesundheitskasse (Rheinland/Hamburgin sairausvakuutuskassa, jäljempänä AOK) ja joka koskee rahallisen korvauksen maksamista tietyiltä palkallisilta vuosilomapäiviltä, joita hän ei voinut käyttää vuosina 2006 ja 2007.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

3 Direktiivin 2003/88 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tarkoitus ja soveltamisala

1. Tässä direktiivissä vahvistetaan turvallisuutta ja terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset työajan järjestämistä varten.

2. Tämä direktiivi koskee:

a) – – [vuosiloman vähimmäisaikaa] – –

– –

3. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkeen [toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä 12.6.1989 annetun neuvoston] direktiivin 89/391/ETY [(EYVL L 183, s. 1)] 2 artiklassa tarkoitettuun yksityiseen ja julkiseen toimintaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän direktiivin 14, 17, 18 ja 19 artiklan soveltamista.

– –”

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Vuosiloma

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman tällaisen loman saamiselle ja myöntämiselle kansallisessa lainsäädännössä ja/tai käytännössä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

2. Palkallisen vuosiloman vähimmäisaikaa ei saa korvata rahalla, paitsi kun työsuhde päättyy.”

5 Direktiivin 2003/88 17 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat poiketa tietyistä tämän direktiivin säännöksistä. Direktiivin 7 artiklasta ei ole sallittua poiketa.

6 Direktiivin 89/391 soveltamisala määritellään tämän direktiivin 2 artiklassa, johon direktiivin 2003/88 1 artiklan 3 kohdassa viitataan. Kyseisessä 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin sekä julkisiin että yksityisiin toiminnan aloihin (kuten teollisuuteen, maatalouteen, kauppaan, hallintoon, palveluihin, koulutukseen, kulttuuriin, vapaa-ajan toimintaan).

2. Tätä direktiiviä ei sovelleta sellaisiin erityisiin julkisiin tehtäviin, kuten asevoimiin tai poliisivoimiin tai tiettyihin väestönsuojelun erityistoimiin, joiden ominaispiirteet ovat väistämättä ristiriidassa tämän direktiivin kanssa.

_ _”

Kansallinen säännöstö

7 Nordrhein-Westfalenin osavaltion virkamiesten ja tuomareiden vuosilomasta annetun asetuksen (Verordnung über den Erholungsurlaub der Beamtinnen und Beamten und Richterinnen und Richter im Lande Nordrhein Westfalen – Erholungsurlaubsverordnung, sellaisena kuin se oli 14.9.1993, jäljempänä EUV) 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Vuosiloma on mahdollisuuksien mukaan käytettävä täysimääräisesti lomavuoden aikana. Loma on pyynnöstä myönnettävä osissa; yleisesti on kuitenkin vältettävä loman jakamista useampaan kuin kahteen jaksoon.

Jos lomaa ei ole käytetty yhdeksän kuukauden kuluessa lomavuoden päättymisestä, oikeus siihen menetetään. [Jos virkasuhde alkaa tai päättyy lomavuoden aikana], lomaoikeus menetetään vasta seuraavan vuoden päättyessä.”

8 AOK Rheinlandin toimenhaltijoihin sovellettavien palvelussääntöjen (Dienstordnung für die Angestellten der AOK Rheinland), sellaisina kuin ne olivat 1.1.1999, 20 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jollei erityisistä lainsäännöksistä tai näistä palvelussäännöistä muuta johdu, toimenhaltijoihin ja eläkkeensaajiin sovelletaan vastaavasti tai soveltuvin osin osavaltion virkamiehiin sovellettavia säännöksiä, jotka koskevat:

– –

f) lomaa.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

9 May työskenteli AOK:n palveluksessa 1.4.1966–31.3.2009. Hän oli 24.4.2006 alkaen palveluksesta eroamiseensa saakka suurimmaksi osaksi sairauden takia työkyvytön.

10 May käytti palkallisen vuosilomansa vuosilta 2008 ja 2009.

11 Arbeitsgericht Wuppertalissa (Wuppertalin työtuomioistuin) nostamassaan kanteessa May vaatii rahallista korvausta 11 vuosilomapäivältä vuodelta 2006 ja 28 vuosilomapäivältä vuodelta 2007, koska hän ei voinut käyttää näitä lomapäiviä.

12 AOK vaatii kanteen hylkäämistä. Sen mukaan Nordrhein-Westfalenin osavaltion sairausvakuutuskassan toimenhaltijaa (Angestellter), joka kuuluu palvelussääntöjen (Dienstordnung) soveltamisalaan, kohdellaan palkan ja siis korvauksen maksamisessa kuten kyseisen osavaltion virkamiestä, jolla ei kansallisen lainsäädännön mukaan ole oikeutta rahalliseen korvaukseen vuosilomasta palvelussuhteensa päättyessä.

13 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan oikeus tällaiseen rahalliseen korvaukseen vuosilomasta seuraisi direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 ja 2 kohdasta, jos niissä käytetty ”työntekijän” käsite kattaa myös toimenhaltijan, joka kuuluu pääasian kantajaan sovellettavien kaltaisten palvelussääntöjen soveltamisalaan.

14 Tässä yhteydessä Arbeitsgericht Wuppertal on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kattaako direktiivin 2003/88/EY 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa – – tarkoitettu työntekijän käsite myös julkisoikeudellisen elimen palvelussääntöjen soveltamisalaan kuuluvan toimenhaltijan (Dienstordnungsangestellter), kun liittovaltion lainsäädännössä säädetyn valtuutuksen nojalla annetussa palvelussääntöjen soveltamisalaan kuuluvien toimenhaltijoiden lomaoikeuksia koskevassa tällaisen elimen itsenäisessä perussäännöstössä (Satzungsrecht) viitataan [Nordrhein-Westfalenin osavaltion] virkamiehiin sovellettaviin säännöksiin – –?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

15 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään, että jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä, unionin tuomioistuin voi kuultuaan julkisasiamiestä koska tahansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä, jossa viitataan asiaa koskevaan oikeuskäytäntöön.

16 Nyt käsiteltävässä asiassa on sovellettava kyseistä määräystä.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, kattaako direktiivin 2003/88 7 artiklassa tarkoitettu ”työntekijän” käsite sosiaaliturvan alalla toimivan julkisoikeudellisen elimen toimenhaltijan, joka kuuluu virkamiehiin sovellettavien säännösten soveltamisalaan erityisesti siltä osin kuin on kyse hänen oikeudestaan palkalliseen vuosilomaan.

18 Tästä on muistutettava ensinnäkin, että direktiivin 2003/88 1 artiklan 3 kohdassa, luettuna yhdessä direktiivin 89/391 2 artiklan kanssa, johon siinä viitataan, säädetään, että kyseisiä direktiivejä sovelletaan kaikkiin sekä yksityisiin että julkisiin toimialoihin työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä ja tiettyjen heidän työaikansa järjestämistä koskevien seikkojen sääntelemiseksi.

19 Oikeuskäytännössä on siten jo todettu, että direktiivin 89/391 soveltamisala on ymmärrettävä laajasti, joten sen 2 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyjä sen soveltamisalaa koskevia poikkeuksia on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti mm. asia C-303/98, Simap, tuomio 3.10.2000, Kok., s. I-7963, 34 ja 35 kohta ja asia C-132/04, komissio v. Espanja, tuomio 12.1.2006, 22 kohta). Kyseiset poikkeukset

nimittäin on sisällytetty direktiiviin ainoastaan, jotta voidaan taata kansanterveyden ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen kannalta välttämättömien palvelujen moitteeton toiminta poikkeuksellisen vakavissa ja laajamittaisissa olosuhteissa (yhdistetyt asiat C-397/01–C-403/01, Pfeiffer ym., tuomio 5.10.2004, Kok., s. I-8835, 55 kohta).

20 Koska mikään kyseisistä olosuhteista ei ole merkityksellinen sellaisen toimenhaltijan kannalta, joka on pääasian kantajan kaltaisen toimenhaltijan tilanteessa, tällaisen toimenhaltijan toiminta kuuluu direktiivin 2003/88 soveltamisalaan.

21 On muistutettava sitten, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 45 artiklassa tarkoitetulla ”työntekijän” käsitteellä on itsenäinen merkityksensä, eikä tätä käsitettä pidä tulkita suppeasti. ”Työntekijänä” on pidettävä jokaista, joka tekee aitoa ja todellista työtä, eikä tällöin oteta huomioon sellaista työtä, joka on niin vähäistä, että sitä on pidettävä pelkästään toisarvoisena ja liitännäisenä. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan työsuhteelle on ominaista se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena suorituksia vastiketta vastaan (ks. mm. asia 66/85, Lawrie-Blum, tuomio 3.7.1986, Kok., s. 2121, Kok. Ep. VIII, s. 687, 16 ja 17 kohta; asia C-138/02, Collins, tuomio 23.3.2004, Kok., s. I-2703, 26 kohta ja asia C-456/02, Trojani, tuomio 7.9.2004, Kok., s. I-7573, 15 kohta).

22 Mainittu täsmennys, jonka unionin tuomioistuin on antanut SEUT 45 artiklassa tarkoitetusta ”työntekijän” käsitteestä, pätee myös SEUT 288 artiklassa tarkoitetuissa lainsäädäntötoimissa käytettyyn samaan käsitteeseen (ks. vastaavasti asia C-94/07, Raccanelli, tuomio 17.7.2008, Kok., s. I-5939, 27 kohta).

23 Tästä on todettava, että ennakkoratkaisupyyntöön ei sisälly tietoja, joiden perusteella voitaisiin asettaa kyseenalaiseksi se, että Mayn ja hänen työnantajansa AOK:n välisellä palvelussuhteella oli tämän määräyksen 21 kohdassa mainitut työsuhteen ominaispiirteet.

24 Lopuksi on vielä täsmennettävä, että vaikka edellä esitetystä jo ilmeneekin, että ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava myöntävästi, oikeuskäytännössä on jo todettu, että koska SEUT 45 artiklan 4 kohtaan sisältyvässä julkishallinnon palvelussuhteita koskevassa poikkeuslausekkeessa ei tehdä asiaa koskevaa erottelua, on merkityksetöntä, onko työntekijä otettu palvelukseen työntekijänä, toimenhaltijana vai virkamiehenä tai onko hänen työsuhteensa julkisoikeudellinen vai yksityisoikeudellinen. Nämä oikeudelliset luonnehdinnat nimittäin vaihtelevat kansallisesta lainsäädännöstä toiseen eivätkä näin ollen voi tarjota unionin oikeuden vaatimusten mukaista tulkintakriteeriä (ks. asia 152/73, Sotgiu, tuomio 12.2.1974, Kok., s. 153, Kok. Ep. II, s. 219, 5 kohta).

25 Siten ja tyhjentävyyden vuoksi on todettava, että oikeuskäytännössä on katsottu nimenomaisesti, että saksalainen yliopistoprofessori on hänellä kansallisen oikeuden nojalla olevasta virkamiesasemasta riippumatta SEUT 45 artiklassa tarkoitettu työntekijä (ks. vastaavasti asia C-178/04, Marhold, määräys 10.3.2005, 19 kohta).

26 Kaiken edellä esitetyn perusteella on katsottava unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevän selvästi, että pääasian kantajan kaltainen julkisoikeudellisen elimen toimenhaltija on direktiivin 2003/88 7 artiklassa tarkoitettu ”työntekijä”.

27 Ennakkoratkaisukysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2003/88 7 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ”työntekijän” käsite kattaa sosiaaliturvan alalla toimivan julkisoikeudellisen elimen toimenhaltijan, joka kuuluu virkamiehiin

sovellettavien säännösten soveltamisalaan erityisesti siltä osin kuin on kyse hänen oikeudestaan palkalliseen vuosilomaan.

Oikeudenkäyntikulut

28 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on määrännyt seuraavaa:

Tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista 4.11.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/88/EY 7 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ”työntekijän” käsite kattaa sosiaaliturvan alalla toimivan julkisoikeudellisen elimen toimenhaltijan, joka kuuluu virkamiehiin sovellettavien säännösten soveltamisalaan erityisesti siltä osin kuin on kyse hänen oikeudestaan palkalliseen vuosilomaan.

Allekirjoitukset